

RAFA GIL

"Kosovë és una bomba retardada que en qualsevol moment pot esclatar".
—Per què aquesta situació tan conflictiva?

—En primer lloc, Kosovë ha estat l'espoleta que ha fet saltar l'ex-república iugoslava. En segon lloc, si dissortadament la tensíssima situació de Kosovë arribava a explotar, ens trobaríem en un cas com el bosnià, però més greu. Aquest conflicte no es reduiria a Kosove, ans significaria encendre la flama en una gran part dels Balcans. La situació kosovesa seria ràpidament exportable a Macedònia, on hi ha una minoria albanesa molt important i que tradicionalment ha tingut contactes amb Kosove, en una àrea denominada Tetovo. Macedònia és un dels centres neuràlgics dels Balcans, perquè hi conviuen interessos múltiples. D'una banda, els interessos albanesos, per la minoria albanesa; d'altra, els interessos grecs, i si Grècia entrara en un desequilibri macedoni, aquesta traca ja fóra múltiple, perquè fóra molt difícil que Turquia no es veiera amenaçada per una intervenció greco-macedònia. També Bulgària, que ara fa una política molt prudent, però que històricament ha tingut interessos a Macedònia.

—La situació de Kosove és més important com a generador de conflicte a Macedònia que no pas el conflicte kosovès en si mateix?

—Sí. Açò fóra una pólvora que s'aniria estenent, si no trobem les mesures idònies per a aïllar Kosovë i, en darrera instància, resoldre la qüestió. Vist això, jo recomane als meus col·legues del Consell d'Europa que segueixen la situació de Kosovë, que no siga el gran oblidat i que el Consell d'Europa hi tinga una presència habitual, que se'n preocupe, que hi envie comissions d'enquesta, que les

"Si esclata el Kos

Alfons Cucó, senador socialista del PSPV, és diputat del Consell d'Europa. Ha fet un informe per a la Comissió d'Emigració, Refugiats i Demografia, de la qual és vice-president, sobre els emigrants i refugiats de Kosovë. El document estableix un seguit de recomanacions que el Consell d'Europa hauria d'aprovar el gener del 1996. La primera conclusió és que la situació de Kosovë és extremadament conflictiva.

diverses comissions del Consell estiguen amatents a Kosovë. Aquesta fóra la primera part: una sensibilització general del Consell i, en la mesura dels possibles, de l'opinió pública, naturalment.

—Per què s'ha arribat a aquesta situació?

—La relació entre croats, eslovens i serbis ha estat sempre molt tensa. En aquesta situació, sempre fràgil, el cas de Kosove ha tingut un relleu molt especial perquè, anys després de la mort de Tito, quan les seues previsions successòries a base de presidències col·lectives comencen a esfondrar-se, veiem que tot plegat no funciona bé i puja al poder Slobodan Milosevic, en Sèrbia. Milosevic té dues actituds molt dures, tant respecte a la Voivodina com a Kosovë, és a dir, respecte a les dues províncies autònomes de la República de Sèrbia. L'any 89 hi hagué una repressió brutal que a penes ha disminuït.

—Una de les recomanacions de l'avantprojecte és d'establir un cens, però amb l'arribada dels serbis de la Krajina, tot pot ser més complicat i explosiu...

—Va molt relacionat amb els serbis de la Krajina i dels serbis de Bòsnia, efectivament. El problema és que des de fa moltes dècades els serbis miren d'augmentar la població en Kosovë per aconseguir-hi un equilibri poblacional, que mai no han obtingut, perquè la força demogràfica dels albanesos és molt elevada i perquè els serbis no tenen gens de ganes d'anar a viure en un territori on són minoria hostil. Ara bé, la guerra de Bòsnia ja fou un primer intent d'enviar refugiats serbo-bosnians a Kosove. Primera, per donar-los un cert acomodatament; segona, per no augmentar la crisi econòmica de Sèrbia; i tercera, perquè convenia de col·locar població sèrbia en Kosove per tal de portar a terme la política demogràfica que els serbis sempre han volgut. Això encara s'agreuja amb la conquesta croata de la Krajina.

—Com fóra aquest cens?

—Una de les recomanacions que jo faig és que es respecten escrupolosament els percentatges nacionals. Si s'alteren els percentatges nacionals, hi haurà un conflicte afegit. Els kosovesos hi són molt sensibles, com és lògic. Si no tenim un cens fiable, no tindrem un mapa real sobre el qual poder operar. No s'han d'alterar les proporcions nacionalitàries.

—Sèrbia esgrimeix raons històriques per al cas de Kosove.

—Els serbis consideren Kosovë com el bressol de la seua nació. Al costat de Pristina,

ovè, serà pitjor que Bòsnia"

a Kosovepoli hi hagué una batalla en el segle XIV, en què els turcs derrotaren els serbis, i aquest fet esdevingué una data nacional bàsica dels serbis. Milosevic ha muntat grans manifestacions, en alguna de les quals arribà a reunir un milió de serbis que baixaren a Kosovepoli. Això significà un enfrontament absolut amb els albanesos. A partir d'ací es posaren en marxa una seguida de purificacions ètniques, i és d'ací que deriva la situació actual. És una situació històricament tensa, perquè mai els albanesos no s'han integrat en un estat que ha fracassat a l'hora d'integrar poblacions. A partir d'aquest moment

"Kosovè és l'únic lloc del món on la solidaritat nacional entre catòlics i musulmans priva sobre tot altre tipus de solidaritat, com ara la solidaritat religiosa."

els albanesos de Kosovè no accepten l'*status quo*, creen un govern paral·lel que presideix Ibrahim Rugova, i es decideixen a una resistència passiva. Eren ben conscients que un incident armat significaria una polítics a la bosniana; neteja ètnica i expulsió del territori. La reacció següent fou de crear uns mecanismes paraoficials que encara ara funcionen. En aquests moments en Kosovè trobem dues societats paral·leles: una societat oficial sèrbia i una vida semiclandestina en tots els nivells.

—Quina importància hi té la religió?

—El cas de Kosovè és molt especial. Habi-

tualment estem acostumats a veure que les guerres nacionals solen recobrir-se amb conflictes religiosos. Kosove n'és l'excepció: és l'únic lloc del món on la solidaritat nacional entre catòlics i musulmans priva sobre tot altre tipus de solidaritat —com ara la solidaritat religiosa que apliquen els ortodoxos serbis.

—*Un altre dels fronts en què més ha treballat és el dels emigrants-refugiats albanesos. En quina situació es troben?*

—La repressió sèrbia fa que hi haja una emigració brutal. Més del 10% de la població absoluta de Kosovë, se'n va per guanyar-se la vida com pot, sobretot cap a Suècia i Alemanya, en condicions molt penibles. Aquests emigrants no són admesos per les autoritats polítiques del seu país, sèrbies naturalment, i es troben en una situació que les lleis internacionals no preveuen. No són migrants econòmics *stricto sensu*, perquè no han eixit del seu país solament per raons econòmiques greus, sinó també per les conseqüències d'una repressió de caràcter ètnic i polític i també per les condicions especials de l'exèrcit serbi, comandat únicament per serbis. Però tampoc no són una migració política estricta. Per tant, ni es poden acollir a la normativa internacional sobre migració econòmica, ni són refugiats *stricto sensu*, tal com els entén la cèlebre convenció de Ginebra del 51. És una situació atípica que cal estudiar com un cas especial.

—*A més de fer el cens i de marcar un seguiment molt estricte de la situació de Kosove, què més es planteja l'avantprojecte?*

—Hi ha dos punts essencials, per mi. En primer lloc, la vigilància extrema sobre la violació dels drets humans. Aquest és un punt en què el Consell d'Europa ha de ser absolutament fort. El món occidental ha de ser molt conscient d'açò, ha de multiplicar les pressions sobre Belgrad, ha de tenir una presència activa en Kosovë per evitar que es continuen produint, com s'hi produeixen, violacions sistemàtiques dels drets humans contra la població albanesa. El segon punt és la presència d'observadors internacionals. Políticament Kosovë pertany a la nova Iugoslàvia, i aquesta ha estat expulsada de la CSCE (actualment OSCE: Organització per la Seguretat i la Cooperació a Europa). Amb l'expulsió, els observadors de l'OSCE s'han retirat. La proposta és que els observadors de l'OSCE tornen. És absolutament necessari que hi haja una observació internacional directa, i un dels punts concrets que faig en la meua recomanació és de convidar l'OSCE a autoritzar la República Federal Iugoslava a participar-hi de nou a fi d'afavorir novament un diàleg entre les autoritats sèrbies i les kosoveses i enviar a Kosovë, en cooperació amb el Consell d'Europa, una missió interna-

—En aquests papers no puc parlar de federació, però sí que hi dic que cal encoratjar els albanesos de Kosovë i les autoritats de la República Federal Iugoslava i de Sèrbia a reprendre el diàleg en el marc de la Conferència Internacional sobre l'ex-Iugoslàvia a fi d'adoptar les mesures adequades per restablir la confiança i arribar a un arranjament polític mútuament acceptable. Què vol dir això? És una fórmula federal, evidentment. Però en aquest moment no vull arriscar-me a proposar —entre més coses per no cremar-la— una fórmula federal; únicament dic que cal regular la qüestió política d'una manera que siga mútuament acceptable. Ara bé, no pot ser un federalisme com el que s'aplicava a l'ex-Iugoslàvia, sinó un federalisme que tinga sempre un substrat democràtic.

cional. Però la negociació en les circumstàncies actuals és impossible.

—*Quin paper hi té Europa?*

—Europa hi ha de fer un paper importantíssim, en aquest negoci. Europa ha perdut l'oportunitat de Bòsnia; no hauria de perdre ara l'oportunitat de Kosovë. La indecisió europea, la divisió interna d'Europa, la falta d'accions resolutives és el que ha fet una acció viable fa tres anys —només parant els peus dels serbis i dient-los quins eren els límits— no tirara endavant. Ens hauríem estalviat tres anys d'una guerra cruenta. El cas tràgic, per mi, és que hagen hagut de venir els americans a imposar la *pax americana*, quan els europeus hem estat incapaços de parar els peus als serbis i buscar condicions de negociació acceptables.

—*La solució federativa també entra en les recomanacions que ha d'aprovar el Consell d'Europa?*

—En aquests papers no puc parlar de federació, però sí que hi dic que cal encoratjar els albanesos de Kosove i les autoritats de la República Federal Iugoslava i de la República de Sèrbia a reprendre el diàleg en el marc de la Conferència Internacional sobre l'ex-Iugoslàvia a fi d'adoptar les mesures adequades per restablir la confiança i arribar a un arranjament polític mútuament acceptable. Què vol dir això? És una fórmula federal, evidentment. Però en aquest moment no vull arriscar-me a proposar —entre més coses per no cremar-la— una fórmula de caràcter federal; únicament parle de regular la qüestió política d'una manera que siga mútuament acceptable. Ara bé, no pot ser un federalisme com el que s'aplicava a l'ex-Iugoslàvia, sinó un federalisme que tinga sempre un substrat democràtic.

—*Fa quatre mesos, en una entrevista a EL TEMPS, Ibrahim Rugova declarava que volia la independència. Després matisava que preferia la unió amb Albània, però com que no hi havia les condicions necessàries, preferia la independència.*

— Jo vaig trobar, en la meua llarga conversa amb ell, que l'opció de la Gran Albània quedava fora de les seues perspectives, per una situació de realisme, jo crec que certa.

—*Com deia Rugova a EL TEMPS, Milosevic necessita Kosove, no sols com a projecte nacionalista, sinó també per les seua riquesa natural. Voler controlar aquesta riquesa no deixa gaire marge a la negociació, veritat?*

—Sí. Però són totes dues coses alhora, i no sabria dir quina és prioritària. Són prioritàries les raons de tipus ideològic? Les de tipus econòmic? Jo crec que és un poti-poti de tot plegat. Però el pensament tradicional serbi és la unificació de tots els serbis en un sol estat, i ja des del segle XIX. **Oriol Cortacans**